

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 06.04.1984, sp. zn. 4 Tz 9/84, ECLI:CZ:NS:1984:4.TZ.9.1984.1

Číslo: 25/1985

Právní věta: Neoprávněné stornování penalizační faktury za překročení diagramu odběru páry v úmyslu zvýhodnit odběratelskou organizaci jednak v tom směru, aby nemusela platit penále, jednak v tom směru, aby nebyly nepříznivě ovlivněny hospodářské výsledky organizace a v důsledku toho popřípadě i odměňování jejích pracovníků, naplňuje znaky trestného činu porušování povinnosti při nakládání s finančními a hmotnými prostředky podle § 127 odst. 1 tr. zák., a nikoliv trestného činu porušování povinnosti v provozu socialistické organizace podle § 129 odst. 1 tr. zák.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 06.04.1984

Spisová značka: 4 Tz 9/84

Číslo rozhodnutí: 25

Číslo sešitu: 7-8

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Porušování povinnosti při nakládání s finančními a hmotnými prostředky, Porušování povinnosti v provozu socialistické organizace

Předpisy: 140/1961 Sb. § 127 odst. 1
§ 129 odst. 1 141/1961 Sb. § 176

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 25/1985 sb. rozh.

Neoprávněné stornování penalizační faktury za překročení diagramu odběru páry v úmyslu zvýhodnit odběratelskou organizaci jednak v tom směru, aby nemusela platit penále, jednak v tom směru, aby nebyly nepříznivě ovlivněny hospodářské výsledky organizace a v důsledku toho popřípadě i odměňování jejích pracovníků, naplňuje znaky trestného činu porušování povinnosti při nakládání s finančními a hmotnými prostředky podle § 127 odst. 1 tr. zák., a nikoliv trestného činu porušování povinnosti v provozu socialistické organizace podle § 129 odst. 1 tr. zák.

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR z 6. 4. 1984 sp. zn. [4 Tz 9/84.](#))

K stížnosti pro porušení zákona podané generálním prokurátorem ČSR Nejvyšší soud ČSR zrušil usnesení okresního prokurátora v Ústí nad Labem ze dne 7. září 1983 sp. zn. Pv 732/83 a tomuto prokurátorovi přikázal, aby věc znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Vyšetřovatel Okresní správy SNB, oddělení vyšetřování, Ústí nad Labem zahájil usnesením z 6. června 1983 zn. ČVS: VV - 303/83 trestné stíhání a zároveň podle § 163 odst. 1 tr. ř. vnesl obvinění proti A. S., J. B., ing. J. B., J. Ch. a ing. J. K. pro trestný čin porušování povinnosti v provozu socialistické organizace podle § 129 odst. 1 tr. zák. spáchaný ve spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák.

Trestní stíhání bylo zahájeno a obvinění vneseno pro skutek spočívající v tom, že v průběhu měsíce dubna 1983 byla Jednotě spotřebnímu družstvu Ústí nad Labem (dále jen Jednota SB) doručena od Severočeských elektráren, k. p., Most (dále jen Severočeské elektrárny) penalizační faktura na částku 40 372,50 Kčs za překročení odběrového diagramu páry na rok 1982 Obchodním domem Labe Jednoty spotřebního družstva v Ústí nad Labem. Vzhledem k tomu, že by na základě této penalizační faktury došlo ke krácení prémie odpovědným pracovníkům Obchodního domu Labe v Ústí nad Labem (dále jen OD Labe), dohodl se ředitel tohoto obchodního domu A. S. s ředitelem Severočeských elektráren, k. p., Most ing. J. K. na tom, že penalizační fakturu stornují a vystaví dodatečně dodatek k hospodářské smlouvě a nový diagram odběru páry, který bude antedatován a bude zahrnovat i skutečnou spotřebu páry. Provedením této neoprávněné likvidace penále pak pověřili za Severočeské elektrárny ing. J. B. a J. Ch. a ze strany Obchodního domu Labe technika J. B.; tímto jednáním pak vznikla Severočeským elektrárnám, k. p., Komořany škoda v částce 40 372,50 Kčs a Jednota spotřebního družstva tím získala neoprávněné výhody.

Podle § 163 odst. 4 tr. ř. vyšetřovatel VB stíhal obviněného J. B. dále pro trestný čin porušování povinnosti v provozu socialistické organizace podle § 130 odst. 1, 2 tr. zák. za to, že jako vedoucí technického úseku Obchodního domu Labe Jednoty spotřebního družstva Ústí nad Labem v rozporu se svou pracovní náplní v roce 1982 neprojednal předem odběr tepla pro uvedený obchodní dům s dodavatelem Severočeskými elektrárnami, k. p., Most, neprojednal odběrový diagram na odběr páry a pak následně v průběhu roku 1982 nesledoval spotřebu tepla (páry) v Obchodním domě Labe v Ústí nad Labem, ačkoliv to měl uloženo pracovní náplní, a tím došlo k tomu, že byl Obchodním domem Labe překročen odběrový diagram o 1614,90 GJ a Jednota spotřebního družstva Ústí nad Labem byla penalizována částkou 40 373,- Kčs.

Pravomocným usnesením okresního prokurátora v Ústí nad Labem ze 7. září 1983 zn. Pv 732/83-17 bylo rozhodnuto o vředu uvedených skutcích tak, že podle § 171 odst. 1 tr. ř. byla věc proti všem jmenovaným obviněným postoupena příslušnému orgánu k projednání jako kárné provinění, a to u A. S. a J. B. předsedkyni Jednoty spotřebního družstva v Ústí nad Labem a u ing. J. B., J. Ch. a ing. J. K. řediteli koncernu České energetické závody, generální ředitelství Praha 1 - Nové Město.

Generální prokurátor ČSR podal proti tomuto usnesení okresního prokurátora v Ústí nad Labem ve lhůtě šesti měsíců uvedené v § 272 tr. ř. v neprospěch všech obviněných stížnost pro porušení zákona. Uvádí se v ní, že okresní prokurátor v Ústí nad Labem dostatečně neobjasnil a řádně nezhodnotil všechny okolnosti významné pro správné rozhodnutí, a proto je napadené usnesení vadné.

Nejvyšší soud ČSR přezkoumal podle § 267 odst. 1 tr. ř. správnost výroku napadeného rozhodnutí, jakož i řízení, jež mu předcházelo, a shledal, že zákon byl porušen.

Okresní prokurátor odůvodnil své rozhodnutí tím, že provedeným vyšetřováním s přihlédnutím k obhajobě obviněných nebylo prokázáno, že by obviněný svým jednáním v plném rozsahu po subjektivní a objektivní stránce naplnili všechny znaky stíhaného trestného činu. V roce 1982 nebylo dosaženo v OD Labe při spotřebě páry postupných úspor z předchozích let, a proto skutečná spotřeba páry v tomto roce v podstatě odpovídala objektivním podmínkám provozu, k nimž bylo

zásadně možno přihlédnout. Nebylo to však možno učinit jednáním, které je v příkrém rozporu s právními předpisy upravujícími dodavatelsko-odběratelské vztahy v oblasti neinvestičních dodávek a jejich fakturace. Při tomto závěru okresní prokurátor přihlížel ke kladným stránkám osob obviněných a na tomto podkladě hodnotil jejich jednání jen jako hrubé porušení pracovních povinností, a tedy jako kárné provinění.

Tyto úvahy a závěry okresního prokurátora nevycházejí z řádného uvážení a zhodnocení všech okolností významných pro správné rozhodnutí.

Podstata skutku, pro který bylo proti obviněným zahájeno trestní stíhání a vzneseno obvinění, spočívá v tom, že obvinění v postavení odpovědných hospodářských pracovníků ve vzájemné součinnosti po vystavení penalizační faktury Severočeskými elektrárnami a jejím doručení Jednotě SD za překročení odběrového diagramu páry OD Labe v rozhodném období tuto fakturu jednostranně zrušili (stornovali) a dodatečně vystavili nový diagram odběru páry odpovídající skutečné spotřebě páry ve zkoumaném období v OD Labe, který antedatovali. Obvinění tím na úkor Severočeských elektráren zvýhodnili Jednotu SD kromě zrušení (neplacení) penalizační faktury i v tom, že nedošlo ke krácení premií odpovědným hospodářským pracovníkům OD Labe.

Okresní prokurátor proto měl zkoumat, zda se podle výsledků vyšetřování stal tento skutek a zda tyto výsledky dostatečně odůvodňují postavení jednotlivých obviněných před soud (§ 176 odst. 1, odst. 2 tr. ř.).

Z dosud provedených výsledků vyšetřování vyplývá, že k objasnění otázky jednostranného, protiprávního zrušení penalizační faktury byly shromážděny především potřebné listinné důkazy, a to zejména původní likvidační list dodavatelské faktury znějící na částku 40 373,- Kčs s textem „stornováno-projednáno osobně se Severočeskými elektrárnami Komořany jako omyl při odběrových diagramech s neresp. úpravy 1982“, dále jedno vyhotovení penalizační faktury na částku 40 373,- Kčs, z něhož je patrné, že tato faktura byla odeslána dodavatelem odběrateli - Jednotě SD 30. března 1983 s tím, že částka účtovaná Severočeskými elektrárnami představuje penále za překročení sjednaného množství tepla za rok 1982 v rozsahu 1614,90 GJ, původní hospodářská smlouva (odběratelem Jednotou SD nepotvrzená) o dodávce odběru tepla na rok 1982 v množství 8100 GJ, doklad prvotní evidence Severočeských elektráren z 8. března 1983, který tvořil podklad pro stanovení výše penále v částce 40 372,50 Kčs (limit 8100 GJ, skutečný odběr 9714,90 GJ), dále pokyn (interní zpráva) z 22. dubna 1983 ke stornování zmíněné faktury a jedno vyhotovení hospodářské smlouvy, odběrového diagramu o plánu dodávky a odběru tepla pro rok 1982 v množství 10 000 GJ uzavřené mezi odběratelem OD Labe Jednoty SD a dodavatelem Severočeskými elektrárnami z 20. září 1982.

Těmto listinným důkazům odpovídají údaje obviněného Ch. před vyšetřovatelem o tom, že v postavení vedoucího odboru Severočeských elektráren přistoupil ke stornování penalizační faktury z pokynu svého nadřízeného spoluobviněného ing. B., výrobně technického náměstka, tak, že společně se spoluobviněným B., vedoucím technického úseku OD Labe dodatečně vypracovali odběrový diagram na rok 1982, který stanovil spotřebu tepla na uvedený rok na úrovni dosažené skutečnosti, tj. 10 000 GJ (skutečná spotřeba činila 9714,90 GJ), přičemž tento nový odběrový diagram antedatovali. Podle obviněného toto datum určili tak, aby odpovídalo konečnému termínu (30. září 1982) stanovenému k projednání změn v odběrových diagramech na běžný rok odběrateli Jednotě SD.

V souladu s těmito údaji obviněného Ch. uvedl spoluobviněný B. před vyšetřovatelem, že projednával s Ch. otázku oprávněnosti penalizační faktury a že ten od počátku poukazoval na to, že tato otázka nepatří do jeho pravomoci (pracovní náplně) a odkázal ho v uvedené záležitosti na svého nadřízeného, spoluobviněného ing. B.

Obviněný ing. B. připustil před vyšetřovatelem VB, že spoluobviněný Ch. zrušil (stornoval) penalizaci z jeho podnětu; toto své jednání vysvětloval tím, že tak učinil po předchozím jednání o této otázce se svým nadřízeným spoluobviněným ing. K., ředitelem podniku, který mu dal pokyn ke zrušení penalizační faktury, který pak přenesl na svého podřízeného spoluobviněného Ch.

Spoluobviněný ing. K. popřel před vyšetřovatelem správnost těchto údajů spoluobviněného ing. B.; uvedl, že ing. B. jako výrobního náměstka a svého podřízeného toliko pověřil, aby prověřil zmíněnou záležitost a aby sám v rámci své pravomoci udělal ve věci závěr.

Z výsledků vyšetřování zároveň vyplývá, že všichni jmenovaní obvinění byli v rozhodné době v postavení odpovědných hospodářských pracovníků a že stornování penalizační faktury ovlivnilo (zkreslilo) plnění nákladů Jednoty SD a její složky OD Labe i prémiové ukazatele určitých osob za příslušnou část roku 1983 (zprávy oddělení kontroly krajského výboru Českého svazu spotřebitelských družstev v Ústí nad Labem se sídlem v Liberci). Tyto skutečnosti potvrdil i svědek O. M., místopředseda Jednota SD a vedoucí ekonomické skupiny, podle něhož došlo k ovlivnění hospodářských výsledků družstva a OD Labe jako jeho střediska a při nestornování faktury by tato věc musela být předložena náhradové komisi, kde by bylo rozhodováno o případném postihu odpovědných pracovníků.

Z protokolu Státní energetické inspekce České socialistické republiky - krajská pobočka v Ústí nad Labem o kontrole provedené ve dnech 9. 6. až 30. 6. 1983 v OD Labe na základě žádosti orgánů Veřejné bezpečnosti vyplývá, že v OD Labe stále dochází k plýtvání tepelnou energií, přičemž odstranění tohoto stavu je sice zčásti závislé na investicích, ale také na organizačních opatřeních OD Labe. Kromě toho podle závěrů tohoto protokolu nebyla pro rok 1982 mezi Jednotou SD - OD Labe a Severočeskými elektrárnami sjednána platná hospodářská smlouva ve smyslu § 26 odst. 1 vyhl. č. 175/1973 Sb., a tím došlo k neoprávněnému bezesmluvnímu odběru páry a překročení povoleného odběru tepla v celém rozsahu 9 714,90 GJ. Ohledně této skutečnosti má být v současné době vedeno arbitrážní řízení. Tomu pak odpovídá i sdělení generálního ředitelství Českých energetických závodů Praha, podle něhož nárok poškozeného zajišťují v arbitrážním řízení.

Ze všech dosud provedených důkazů vyplývá, že nelegální stornování penalizační faktury představuje závažný způsob porušení hospodářské kázně na úseku hospodaření s energií; s tím pak souvisí i správné hodnocení nebezpečnosti takového jednání pro společnost. Je přitom třeba přisvědčit stížnosti pro porušení zákona, že penále a majetkové sankce jsou významným ekonomickým nástrojem, který má kladně ovlivnit dodržování hospodářské kázně socialistickými organizacemi v tak důležité oblasti, jako je hospodaření s energií. Jedním z naléhavých celospolečenských úkolů je všemožně podporovat iniciativu a úsilí o maximální úspory všech druhů paliv a energie (např. topné plyny, kapalná paliva, tuhá paliva, elektřina, druhotné energetické zdroje aj.). V daném případě došlo k hrubému porušení hospodářské kázně při bilancování energetických zdrojů vůči potřebám socialistických organizací a základních zásad vůči potřebám socialistických organizací a základních zásad v oblasti dodavatelsko-odběratelských vztahů, které mělo mimo jiné za následek ztížení nebo znemožnění postihu osob odpovědných za řádné hospodaření se zdroji energie a popř. vymáhání náhrady škody podle příslušných předpisů. Zároveň bylo třeba přihlídnout i ke způsobu provedení činu, který s ohledem na součinnost několika odpovědných pracovníků byl těžko odhalitelný.

Je také správný názor stížnosti pro porušení zákona, že se zřetelem na to, že obvinění se dopustili závažného porušení hospodářské kázně (nelegálního stornování penalizační faktury) v postavení odpovědných hospodářských pracovníků v úmyslu zajistit socialistické družstevní organizaci, popř. její složce, neoprávněné výhody ve formách, jak je na ně vpředu poukázáno (aby předešli zvýšeným nákladům družstevní organizace i její složky, ovlivnění prémiových ukazatelů, popř. projednání věci v náhradové komisi), jednání obviněných mělo být již od počátku trestního stíhání posuzováno jako trestný čin porušování povinnosti při nakládání s finančními a hmotnými prostředky podle § 127

odst. 1 tr. zák., a nikoliv jako trestný čin porušování povinnosti v provozu socialistické organizace podle § 129 tr. zák.

V dalším se Nejvyšší soud ČSR zabýval otázkou těžšího následku ve smyslu § 127 odst. 3 tr. zák.